

bryg. mgr inż. Jacek ŚWIETNICKI

Zakład Aprobat Technicznych

DOBROWOLNE DOKUMENTY I SPECYFIKACJE TECHNICZNE WSPOMAGAJĄCE WŁAŚCIWE STOSOWANIE WYROBÓW W OCHRONIE PRZECIWOŻAROWEJ - REKOMENDACJE CNBOP

Streszczenie

W referacie przedstawiona została nowa działalność Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego, mająca na uwadze przede wszystkim poprawę bezpieczeństwa ludzi i mienia w zakresie bezpieczeństwa pożarowego, a polegająca na dobrowolnej ocenie wyrobów i usług wykorzystywanych w ochronie przeciwpożarowej i przez jednostki straży pożarnej oraz jednostki służb ratowniczych, w sytuacjach gdy nie są wymagane polskim prawem certyfikaty, dopuszczenia, aprobaty, itp., polegająca na udzielaniu Rekomendacji CNBOP.

Summary

In the article there is presented new CNBOP activity. Considering first of all improvement of life and property safety in the scope of fire protection, CNBOP offers new form of voluntary conformity assessment of products and services.

Wstęp

We wrześniu 2006 r., Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego, mając na uwadze przede wszystkim poprawę bezpieczeństwa ludzi i mienia, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa pożarowego oraz analogię do sektora budowanego, wprowadziło dobrowolną ocenę przydatności do zamierzonego stosowania oraz potwierdzania spełnienia wymagań podstawowych, poprzez udzielanie *Rekomendacji*, dla wyrobów i usług wykorzystywanych w ochronie przeciwpożarowej i przez jednostki straży pożarnej oraz jednostki służb ratowniczych.

Dobrowolna ocena wydawana przez CNBOP dotyczy przypadków, w których nie są wymagane polskim prawem certyfikaty, dopuszczenia, aprobaty, itp., jednak jakość i spełnienie wymagań podstawowych w zakresie właściwości i własności wyrobów, rozwiązań, procesów oraz usług ma priorytetowe znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia. Rekomendacje wydawane są poza zakresem akredytacji CNBOP

Rekomendacje CNBOP są udzielane w następujących kategoriach:

- wyroby budowlane niesklasyfikowane jako budowlane, stosowane na potrzeby ochrony przeciwpożarowej i ochrony ludności, niepodlegające ocenie zgodności wg przepisów „budowlanych” np. oświetlenie awaryjne, ewakuacyjne itd.;
- wyposażenie stosowane w jednostkach ochrony przeciwpożarowej;
- sprzęt pożarniczy, w tym prototypy;
- wyroby i zastosowania innowacyjne;
- wyroby i rozwiązania jednostkowe;
- rozwiązania systemowe, organizacyjne, taktyczne, szkoleniowe;
- zabezpieczenia procesów technologicznych;
- wyroby stosowane w obszarze ochrony ludności;
- eksploatowane instalacje SAP, SUG, DSO, w tym ich skuteczność;
- usługi z zakresu ochrony przeciwpożarowej i ochrony ludności, w obszarach dla których CNBOP nie wydaje dla nich certyfikatów.

Wzrost zainteresowania dobrowolnymi dokumentami wspomagającymi właściwe stosowanie wyrobów z zakresu ochrony przeciwpożarowej w tym budowlanych, obserwowany jest w większości krajów Unii Europejskiej. W Polsce obserwuje się także bardzo duże zainteresowanie dobrowolnymi dokumentami wspomagającymi właściwe stosowanie wyrobów stosowanych i wykorzystywanych w ochronie przeciwpożarowej i przez jednostki straży pożarnej oraz jednostki służb ratowniczych.

CNBOP zajmujące się udzielaniem krajowych aprobat technicznych i wydawaniem certyfikatów zgodności widzi taki wzrost zainteresowania dobrowolnymi dokumentami aplikacyjnymi zarówno ze strony producentów, jak i projektantów, inwestorów, wykonawców, użytkowników i kupujących, również w Polsce.

Rekomendacja CNBOP mimo, że jest dokumentem dobrowolnym, może pełnić ważną rolę w krajowym systemie dokumentów wspomagających prawidłowe stosowanie: wyrobów budowlanych ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przeciwpożarowej oraz wyrobów stosowanych

i wykorzystywanych w ochronie przeciwpożarowej, i przez jednostki straży pożarnej oraz jednostki służb ratowniczych.

Posiadanie przez producenta lub dostawcę Rekomendacji CNBOP eliminuje wszelkie wątpliwości dotyczące produktu i utwierdza odbiorcę w przekonaniu, że producent dochował należytej staranności co do procedury legalizacji oferowanego wyrobu, procesu, usługi, przez poddanie ich ocenie przydatności do stosowania w ochronie przeciwpożarowej, przeprowadzonej przez odpowiednią, kompetentną jednostkę naukowo-badawczą jaką jest CNBOP. Wyroby, w stosunku do których producent deklaruje ich zgodność z dokumentem Rekomendacji CNBOP, uzyskują większą wiarygodność zarówno w odniesieniu do ich właściwości techniczno-użytkowych, jak i w odniesieniu do właściwego zakresu ich stosowania.

Najważniejsze kategorie udzielania Rekomendacji CNBOP omówione zostały poniżej.

Rekomendacje Techniczne CNBOP – kategoria aprobat technicznych

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych wdraża do polskiego prawa postanowienia zawarte w dyrektywie nr 89/106/EWG w sprawie zbliżenia ustaw i aktów wykonawczych Państw Członkowskich Unii Europejskiej dotyczących wyrobów budowlanych.

Ustawa o wyrobach budowlanych reguluje zasady wprowadzania wyrobów do obrotu oraz zasady ich kontroli, natomiast samo stosowanie wyrobów budowlanych odbywa się w oparciu o postanowienia ustawy Prawo budowlane. Ustawa o wyrobach budowlanych odnosi się do wyrobów, które mają wpływ na spełnienie przynajmniej jednego z wymagań podstawowych ustalonych w dyrektywie nr 89/106/EWG odnoszących się do obiektów budowlanych, w których zostały wbudowane w sposób trwały. Do takich wyrobów zalicza się też wyroby stosowane w ochronie przeciwpożarowej.

Wszystkie pozostałe wyroby stosowane w budownictwie nie podlegają regulacjom wynikającym

z postanowień ustawy o wyrobach budowlanych. Wprowadzenie ustawy o wyrobach budowlanych skutkuje zatem podziałem rynku wyrobów budowlanych na obszar regulowany tą ustawą i obszar nieregulowany. Do obszaru regulowanego ustawą o wyrobach budowlanych zalicza się wyroby objęte mandatami udzielonymi przez Komisję Europejską na opracowanie europejskich norm zharmonizowanych i wytycznych do europejskich aprobat technicznych (ETAG), a także wyroby przeznaczone do jednostkowego zastosowania i tzw. regionalne wyroby budowlane.

Wszystkie pozostałe wyroby, które są stosowane w budownictwie, zalicza się do obszaru nieregulowanego, a ich wprowadzanie do obrotu jest uwarunkowane spełnieniem wymagań wynikających z ustawy z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. z 2003 r. Nr 229, póź. 2275).

Niezależnie od powyższych stwierdzeń należy brać pod uwagę fakt, że proces udzielania mandatów przez Komisję Europejską na opracowanie specyfikacji technicznych dla wyrobów budowlanych nie jest zakończony i istnieją wyroby, które mają wpływ na spełnienie wymagań podstawowych przez obiekt budowlany, a nie są dotychczas objęte zakresem rzeczowym przez żaden z mandatów.

Powstają także wyroby innowacyjne dotychczas nieznanne, których wpływ na spełnienie wymagań podstawowych przez budynek, w którym zostaną zainstalowane, nie mógł być dotychczas ustalony. Rozważając problem dobrowolnych dokumentów wspomagających właściwe stosowanie wyrobów budowlanych, nie można pominąć art. 5 ustawy Prawo budowlane, który wymaga, aby obiekty budowlane były projektowane i budowane w sposób określony w przepisach oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając spełnienie wymagań podstawowych. Odpowiedzialność za spełnienie postanowień art. 5 ponoszą organy administracji architektoniczno-budowlanej oraz jednostki realizujące proces budowlany, do których ustawa Prawo budowlane zalicza:

- inwestorów,
- inspektorów nadzoru budowlanego,
- projektantów,
- kierowników budów.

Pojęcie „zasady wiedzy technicznej” nie zostało określone w ustawie Prawo budowlane. Przyjmuje się, że zasady wiedzy technicznej wynikają z dobrej praktyki budowlanej

i wcześniejszych doświadczeń uczestników procesów budowlanych oraz producentów wyrobów budowlanych. Zasady wiedzy technicznej w obszarze budownictwa są rozwijane również w ramach prac realizowanych w instytutach, uczelniach technicznych oraz jednostkach badawczo-rozwojowych.

Dla wyrobów takich nie są również prowadzone prace normalizacyjne zmierzające do wydania europejskiej normy wyrobu. W tej sytuacji producenci wyrobów, a także pozostali uczestnicy procesu budowlanego nie mają do dyspozycji specyfikacji technicznej, która ustalałaby poziom właściwości danego wyrobu oraz określała zakres i warunki jego stosowania zgodnie z oczekiwaniami użytkowników obiektów budowlanych.

W odniesieniu do wyrobów budowlanych, które nie są objęte mandatami udzielonymi przez Komisję Europejską na opracowanie europejskich norm zharmonizowanych lub wytycznych do europejskich aprobat technicznych ze względów formalno-prawnych nie mogą być udzielane aprobaty techniczne oraz wydane certyfikaty, dla tych wyrobów są wydawane w CNBOP *Rekomendacje Techniczne*.

Dokument Rekomendacji Technicznej CNBOP w sensie merytorycznym jest równoważny z dokumentem Aprobata Technicznej, ale dla wyrobów, dla których zgodnie z postanowieniami ustawy o wyrobach budowlanych nie wydaje się Aprobata Technicznych.

Rekomendacje CNBOP przydatności do jednostkowego stosowania, nie tylko w obszarze wyrobów budowlanych – kategoria opinii technicznych

Zgodnie z ustawą wyrobach budowlanych dopuszczone do jednostkowego zastosowania w obiekcie budowlanym są wyroby wykonane wg indywidualnej dokumentacji technicznej, sporządzonej przez projektanta obiektu lub z nim uzgodnionej, dla których producent wydał oświadczenie, że zapewniono zgodność wyrobu z tą dokumentacją oraz obowiązującymi przepisami.

Projektant obiektu nie musi być specjalistą w wąskich dziedzinach dotyczących specjalistycznych wyrobów, często bardzo złożonych, o specyficznych wymaganiach, których spełnienie warunkuje przydatność do określonych zastosowań. W takich sytuacjach CNBOP może wydać Rekomendację potwierdzającą przydatność wyrobu do jednostkowego stosowania. Rekomendacja jest wówczas dokumentem wspierającym projektanta obiektu przy wyborze rozwiązań technicznych wyrobu do danego zastosowania.

W Rekomendacji określony jest zakres i warunki stosowania wyrobu, w zależności od deklarowanych przez producenta konkretnych cech technicznych oraz obowiązujących norm i przepisów techniczno-budowlanych. Informacja o uzyskaniu Rekomendacji CNBOP o przydatności do jednostkowego stosowania powinna być podana w oświadczeniu producenta dostarczającego wyrób na plac budowy.

Doświadczalny system dopuszczania wyrobów do stosowania w ochronie przeciwpożarowej

CNBOP wychodząc na przeciw nowoczesnym, innowacyjnym rozwiązaniom technicznym, w tym wykorzystujących najnowocześniejsze technologie aktywnie dąży do stworzenia systemu dopuszczania tych wyrobów ale po przeprowadzeniu szeregu badań w codziennej eksploatacji. Ten system dotyczy przede wszystkim wyrobów takich jak: wyposażenie stosowane w straży pożarnej, sprzęt pożarniczy, prototypy, wyroby innowacyjne, rozwiązania systemowe, organizacyjne i taktyczne, nie objętych obowiązkowym systemem certyfikacji i dopuszczeń.

Rekomendacje usług

Prowadzona przez CNBOP dobrowolna certyfikacja usług w ochronie przeciwpożarowej nie obejmuje swym zakresem bardzo dużej grupy małych firm projektowych, instalatorskich, montażowych, wytwórców różnego rodzaju drobnych wyrobów stosowanych w ochronie przeciwpożarowej. Dla tych firm możliwe jest uzyskanie Rekomendacji CNBOP. Przykładem może być pracownia projektowa zatrudniająca dwóch projektantów systemów sygnalizacji pożaru, którzy ukończyli w CNBOP kursy kwalifikacyjne, mają na swoim koncie wiele opracowanych i wdrożonych projektów, posługują się nowoczesnymi aplikacjami komputerowymi, ale nie spełnia z przyczyn formalnych zgodnych z wymaganiami Polskiego Centrum Akredytacji, zatwierdzonych kryteriów obowiązujących przy wydawaniu certyfikatów zwanych „Programami certyfikacji podmiotów świadczących usługi.

W ramach obszaru rekomendacji usług możliwa jest także autoryzacja specjalistów ds. odbiorów sprzętu pożarniczego, innych, współpracujących z CNBOP w innym określonym zakresie, a także specjalizacja dla rzeczoznawców do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych.

Rekomendacja przeciwpożarowych zabezpieczeń procesów technologicznych

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w bardzo wielu przypadkach nie ma obowiązku przeciwpożarowego zabezpieczania procesów technologicznych. Wielu właścicieli obiektów przemysłowych, zdając sobie sprawę z występujących zagrożeń pożarowych, chcąc też spełnić wymagania ubezpieczyciela, instaluje różne systemy zabezpieczeń przeciwpożarowych. Dla nich, jak również dla dostawców takich technologii zabezpieczeń adresowane są również Rekomendacje CNBOP.

Dlaczego warto ubiegać się o Rekomendacje Techniczne CNBOP?

1. Wyroby, nie tylko budowlane, usługi, rozwiązania innowacyjne, jednostkowe, itp., w stosunku do których producent deklaruje ich zgodność z dokumentem Rekomendacji CNBOP, uzyskują większą wiarygodność zarówno w odniesieniu do ich właściwości, w tym techniczno-użytkowych, jak i w odniesieniu do właściwego zakresu ich stosowania.
2. Posiadanie przez producenta lub dostawcę Rekomendacji CNBOP utwierdza odbiorcę w przekonaniu, że producent dochował należytej staranności co do procedury legalizacji danego wyrobu, usługi, rozwiązania przez poddanie go ocenie przydatności przeprowadzonej przez odpowiednią, kompetentną jednostkę naukowo-badawczą.
3. Udzielona Rekomendacja Techniczna CNBOP potwierdza, że wyrób jest zaliczony do obszaru nieregulowanego ustawą o wyrobach budowlanych i nie podlega procedurze potwierdzania zgodności wymaganej dla wyrobów budowlanych podlegających postanowieniom tej ustawy. W tej sytuacji brak oznakowania wyrobu znakiem CE lub znakiem budowlanym B eliminuje wątpliwości, czy wyrób jest legalnie wprowadzany do obrotu i czy może bez przeszkód być stosowany w budownictwie.
4. Rekomendacja Techniczna CNBOP pomaga uczestnikom procesu budowlanego podejmować właściwe decyzje o zastosowaniu wyrobów budowlanych niepodlegających wymaganiom ustawy o wyrobach budowlanych, za które ponoszą wyłączną odpowiedzialność.
5. Rekomendacja Techniczna jest także dokumentem utwierdzającym w przekonaniu uczestników procesu budowlanego, że podjęto właściwe decyzje o zastosowaniu

wyrobu niepodlegającego wymaganiom ustawy o wyrobach budowlanych.

6. Rekomendacja Techniczna CNBOP może być wydana także dla wyrobów, dla których istnieje norma wyrobu opublikowana jako PN lub PN-EN, stanowiąc w takiej sytuacji dokument aplikacyjny, zawierający wskazania dotyczące zasad i warunków stosowania wyrobów z oznakowaniem CE albo znakiem budowlanym, w zależności od deklarowanych przez producenta konkretnych cech technicznych. W takiej sytuacji Rekomendacja Techniczna CNBOP, jako dokument aplikacyjny, zawiera niezbędne informacje odnośnie do zastosowania wyrobu w konkretnych robotach budowlanych lub powtarzalnych rozwiązaniach technicznych, wykonywanych z wyrobów albo zestawów wyrobów wprowadzanych do obrotu zgodnie z wymaganiami ustawy o wyrobach budowlanych.
7. Norma europejska na wyrób budowlany jest opracowywana na podstawie mandatu udzielonego CEN przez Komisję Europejską i Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu. Warunkiem wystarczającym do umieszczenia na wyrobie oznakowania CE jest spełnienie wymagań wskazanych w załączniku ZA normy, które dotyczą postanowień dyrektywy nr 89/106/EWG Wyroby budowlane. Zgodność z wymaganiami wskazanymi w załączniku ZA daje podstawę domniemania przydatności wyrobu budowlanego do wskazanego w załączniku zamierzonego zastosowania. Ocena zgodności wyrobu powinna być przeprowadzona zgodnie z systemem oceny zgodności wskazanym w załączniku ZA normy zharmonizowanej, ustalonym w oparciu o odpowiednią decyzję Komisji Europejskiej. Wymagania dotyczące właściwości wyrobu zawarte w normie są przeważnie dużo szersze niż określa się w załączniku harmonizacyjnym ZA. Norma nie wymaga jednak potwierdzenia ich zgodności przez producenta na drodze dokonania oceny zgodności. Niezależnie od właściwości wyrobu budowlanego mających wpływ na spełnienie wymagań podstawowych dotyczących obiektów budowlanych, określonych w dyrektywie nr 89/106/EWG Wyroby budowlane, norma zharmonizowana z dyrektywą budowlaną może odnosić się do wymagań podstawowych innych dyrektyw, a spełnienie postanowień odpowiednich rozdziałów normy może być jednym ze sposobów potwierdzenia zgodności z postanowieniami tych dyrektyw.
8. Rekomendacja Techniczna CNBOP stanowi dla producenta specyfikację techniczną, w oparciu o którą dokonywana jest ocena zgodności wyrobu. Dla wyrobów zgodnych z Rekomendacją Techniczną producent może wydać świadectwo zgodności.

9. Rekomendacja Techniczna CNBOP jest ważnym uzupełnieniem istniejących specyfikacji technicznych dla wyrobów stosowanych w budownictwie i w ochronie przeciwpożarowej i ludności albo stanowi dokument specyfikacji technicznej dla wyrobów, które są stosowane w budownictwie, a nie są wyrobami budowlanymi w rozumieniu ustawy o wyrobach budowlanych.
10. Rekomendacja jest dokumentem utwierdzającym w przekonaniu uczestników rynku wyrobów i usług stosowanych w ochronie przeciwpożarowej, że podjęto właściwe decyzje o ich zastosowaniu, zgodnie z deklarowanym przez jego wytwórcę, przeznaczeniem do zamierzonego stosowania.
11. W przypadku jakichkolwiek sporów pomiędzy dostawcą a odbiorcą, Rekomendacja CNBOP jest dokumentem odniesienia regulującym cały obszar postanowień technicznych, organizacyjnych, systemowych, a nawet prawnych dotyczących danego wyrobu, usługi, technologii zabezpieczeń, rozwiązania technicznego lub organizacyjnego.
12. W uzasadnionych przypadkach, spowodowanych złożonością rozpatrywanych zagadnień, projekty Rekomendacji CNBOP, są opiniowane przez powołaną w CNBOP Radę Aprobant Technicznych i Rekomendacji.
13. CNBOP w procesie udzielania Rekomendacji uznaje wyniki badań laboratoriów akredytowanych zgodnie z przepisami o systemie oceny zgodności, laboratoriów zagranicznych, jeżeli wynika to z umów międzynarodowych oraz laboratoriów notyfikowanych w Komisji Europejskiej, zgodnie z dyrektywą Rady 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia ustaw i aktów wykonawczych Państw członkowskich dotyczących wyrobów budowlanych (Dz. Urz. WE L 40 z 11.02.1989 z późn. zm.) oraz innych laboratoriów krajowych i zagranicznych jeśli CNBOP uzna, na żądanie Wnioskodawcy, że wyniki badań laboratoriów, wykonane są metodami akceptowalnymi przez CNBOP.

Literatura

Oznaczenie CE i znak B w branży budowlanej” Wydawnictwo Forum.